NEOLOGISME APĂRUTE DUPĂ ANUL 1989 ÎN VOCABULARUL POLITICO-SOCIAL DIN LIMBILE ROMÂNĂ ȘI BULGARĂ

RUMYANA LYUTAKOVA
Universitatea „Sf. Kliment Ohridski”
Sofia

Evenimentele petrecute în anul 1989 în Europa Centrală și de Est, respectiv în România și Bulgaria, au marcat începutul unei noi epoci în istorie, aducând mutații profunde în viața societății. Schimbarea sistemului politic și economic, globalizarea, deschiderea țărilor noastre spre Occident, reorientarea valorilor au antrenat modificări și pe plan lingvistic, mai ales la nivel lexical. În vocabular au loc procese dinamice atât în interiorul fondului existent, prin treceri reciproce între lexicul pasiv și cel activ[1], cât și prin introducerea de neologisme[2]. Completarea limbajelor se datorează ori necesității de desemnare a conceptelor nou apărute, ori tendinței de redenumire a unor noțiuni cunoscute din realitatea modernă.

Reprezentând una dintre sferele conceptuale cele mai dinamice și deschise, limbajul politic se caracterizează printr-o mare mobilitate. Acesta a stârnit interesul multor lingviști, care l-au analizat din diverse perspective[3]. În articolul de față, îl vom studia numai din punct de vedere lexical, și nu discursiv, aplicând o abordare descriptivă pe baza comparației între două limbi diferite genealogic (româna și bulgara), dar puse în același context extralingvistic. Nu au fost luate în considerare întrebuințările ocazionale, scopul nostru fiind să acoperim neologismele care s-au afirmat în limbă. Corpusul nostru nu cuprinde decât unități apărute în perioada actuală, neînregistrate în dicționarele publicate până în 1989 și nedatate sau neatestate în acea

[1] Vezi în acest sens Avram 1997, Blagoeva 2012, Guțu-Romalo 2005, Liutakova 2013, Parzulova 1999.

[2] Folosim aici termenul de *neologism* în sensul care i se atribuie în terminologia internațională, și anume cu cel de „unitate lexicală – semnificant, semnificat sau reuniunea celor două – care a apărut recent” (DSL: 321), și nu cu accepția specifică lingvisticii românești de „împrumut pătruns în limba română în perioada modernizării” (Hristea 1984: 50-51).

[3] Vezi de ex. Avram 1999, Bidu-Vrănceanu 2005, Blagoeva 2012, 2013, Lesnevska 2006, Mihai 2006, Porumbescu 2008, Simeonova 2013, Stoichițoiu Ichim 2009, Todi 2003, Tomescu 2009.

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

perioadă. Materialul a fost excerptat din dicționare de cuvinte recente și de neologisme ale celor două limbi, din corpusuri electronice și baze de date, din presă, din studii de specialitate, de pe internet.

Baza tipologiei o constituie demersul cognitiv, iar termenii sunt organizați după criterii referențiale pe câmpuri lexicale[4]. Am depășit însă limitele zonei pur politice, prezentând și unele domenii „conexe" strâns legate de aceasta, care implică viața socială în general, în scopul de a reda o imagine mai complexă și reprezentativă a situației din cele două limbi.

Din punct de vedere structural, unitățile cuprinse sunt[5]:

- neologisme lexicale

- cuvinte simple – împrumuturi preponderent englezești, dar nu numai;
- derivate și compuse – creații interne, calcuri de structură, împrumuturi analizabile;
- abrevieri – exclusiv sigle, majoritatea formate pe teren propriu;
- cuvinte obținute prin conversiune – substantivizări.

- neologisme semantice - sensuri noi, adăugate conținutului semantic al unor cuvinte existente mai demult în vocabular, dezvoltate pe teren românesc sau bulgăresc, sau atribuite prin calchiere semantică. Pentru o claritate mai mare, acestea sunt marcate cu o bulină, cum s-a procedat în ultimul dicționar de cuvinte recente din limba bulgară РНД.

- neologisme frazeologice – sintagme stabile noi, calchiate sau create în mod independent în fiecare dintre limbi.

Având în vedere faptul că situația extralingvistică a ambelor limbi în discuție este aproape identică, delimităm următoarele domenii social-politice:

1. Domeniul politic a înregistrat o creștere foarte activă și o îmbogățire extraordinară în perioada actuală. Realitatea extralingvistică reflectată în lexic constă în schimbarea modelului politic, tranziția spre o democrație pluralistă, implicarea tot mai mare a cetățenilor în viața socială, substituirea ideologiei dominante, reorientarea atitudinilor sociale. Noutățile aduse în vocabular desemnează formațiuni politice noi, participanți noi la viața politico-socială, activități și concepte noi. Majoritatea reprezintă unități terminologice care au pătruns în limba comună și au devenit familiare publicului larg prin intermediul mass-mediei și datorită interesului viu al societății față de evenimentele petrecute.

1.1. Înființarea unor noi formațiuni politice, partide, alianțe, organizații, instituții etc.

Majoritatea termenilor care le denotă sunt creații interne fără echivalente în cealaltă limbă, întrucât trimit la referenți specifici realității române sau bulgare. Cea

[4] Preluăm ideea de la Tomescu 2009: 104 și urm., care împarte limbajul politic analizat în subdiviziuni numite *câmpuri terminologice.*

[5] Vezi o tipologie detaliată a neologismelor din română și bulgară în: Lyutakova 2015.

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

mai mare parte s-au impus cu siglele denumirilor, urmând principiul economiei lingvistice. În limba bulgară unele dintre nume circulă numai cu formele lor întregi. Cu toate că sunt, de fapt, nume proprii, acestea merită studiate în cadrul analizei contrastive, fiindcă prezintă dificultăți din punct de vedere practic, mai ales în traducere. În afară de aceasta, unele sigle manifestă tendința de a se lexicaliza (Stoichițoiu Ichim 2006: 163-167, Georgieva 2011: 33):

rom.: *AC, ALDE(1),ARD, CSAT, ONG, PC, PD, PDL, PDSR, PNL, PNŢCD, PRM, PSD, SRI, UDMR, USL, USLA, USR;*

bulg.: *АБВ, Атака, БСП, ГЕРБ, ДАНС, ДПС, ДСБ, КСНС, НДСВ, Новото време, НПО, НФСБ, ОДС, Патриотичен фронт, РЗС, Реформаторски блок, СДС*.

Siglele sau denumirile partidelor servesc ca bază pentru formarea de derivate în scopul de a-i desemna pe membrii sau adepții formațiunii respective, în română fiind predominant sufixul *-ist*, iar în bulgară o varietate de sufixe, uneori în variante:

rom.: *ceceist, fesenist / fesenar, oengist / ONG-ist, pedelist, pedeserist, pedist, penelist, penețecedist, peremist, pesedist, udemerist, uselist, userist, uslaș;*

bulg.: *атакист / атакаджия, бесепар / бесепист, гербаджия / гербер, дансаджия, депесар, десебист / десебар, екогласник, ендесевеец, нововремец, резесар, седесар.*

În general, în română se observă o productivitate mai mare a sufixării bazelor siglate, procedeu prin care se obțin verbe și substantive abstracte, iar formațiile cu *-ist* au și valoare adjectivală. Abrevierile prezintă, de asemenea, o capacitate mai pronunțată de a da naștere la construcții ocazionale și de a fi utilizate în publicistică (v. exemplele din Stoichiţoiu Ichim 2006: 209-226): *cederizare, fesenie, fesenism, fesenist / fesenar* adj., *a (se) feseniza, pedelist* adj., *pedelizare, penelist* adj., *a se peremiza, pedeserizare, penețecedist* adj., *pesedime, pesedism, pesedist* adj., *pesedizare, udemerist* adj., *uselist* adj., *userist* adj. În bulgară, singura posibilitate o constituie adăugarea sufixului *-ски* pentru a forma adjective: *бесепарски, гербаджийски, депесарски, седесарски*.

Altfel, impresionează faptul că bulgara recurge mult mai des la formarea unor neologisme semantice cu un asemenea înțeles: •*войвода* „membru al partidului naționalist VMRO”, •*патриот* „membru sau adept al Frontului Patriotic”, •*реформатор* „membru sau adept al Blocului Reformator”, •*царист* „membru sau adept al Mișcării Nationale *Simeon al II-lea*, țarist”. Bulgara este mai dispusă să-i denumească pe activiști și simpatizanți prin adjective substantivizate de culori asociate simbolisticii unor formațiuni: rom.: *portocalii, roșii, verzi*; bulg.: *жълти, зелени, сини, тъмносини, червени* (Lex. bulg. 2013: 90, Dimitrescu 2002, Stoichiţoiu Ichim 2011).

Aici putem adăuga și substantivele derivate de la nume proprii, care denotă pe adepții sau adversarii unor politicieni influenți:

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

rom.: *antibăsist / antibăsescist, anticeaușist, antiiliescian, băsist / băsescist, ceaușist, iliescist, putinist*;

bulg.: *антиживковист, антикостовист, живковист, костовист, путинист, симеоновист*.

1.2. Procese, fenomene și tendințe legate de democratizarea sistemului politic, schimbarea orânduirii sociale și înlocuirea ideologiei, instituțiile de guvernare a statului, parlamentarismul, protestele și activarea mișcărilor civice:

rom.: *bipolaritate / bipolarism, clasă politică, clientelist,* •*clivaj, corectitudine politică, decident, democreștin, disident* adj., *e-guvernare, a face lobby, grevă japoneză, guvern din umbră, hardliner, hiperpolitizare, impeachment, lanț viu, lobbyism, a lustra,* •*lustrație, moțiune de cenzură, multipartidism, neocomunism, neocomunist, neonomenclatură, nesupunere civică, ordonanță de urgență, a* •*picheta, politicul* s.n., *populist,* •*revoluție, securist, stat de drept, societate civilă, a transparentiza,* •*transparență,* •*tranziție*;

bulg.: *гражданско неподчинение, гражданско общество, двуполюсен модел, дисидентски, електронно правителство, жива верига, импийчмънт, клиентелистки, лобизъм, лобирам,* •*лустрация, лустрирам, многопартийност, неокомунизъм неокомунист, неономенклатура, политическа класа, политическа коректност, популистки, правителство в сянка, правова държава,* •*преход,* •*прозрачност, свръхполитизация, символична стачка, тройна коалиция, хардлайнер*.

Între acestea se observă numărul mare al derivatelor prefixale cu *anti- / анти-*, *contra- / контра-*, care redau înțelesul de „împotrivire, luptă, opunere față de unele fenomene negative”; elementele privative *de-, dez- / де-, раз-*, care exprimă ideea de „descompunere, dezorganizare, înlăturare”; prefixele *post- / пост-, след-* cu sensul „după, următor”, toate referindu-se la problemele legate de transformările întreprinse într-o nouă perioadă din viața societății:

rom.: *anticampanie, anticorupție, anticriză, antimafia, antimafiot, antipesedism, antipesedist, antisitem, antitotalitar, antitotalitarism, antivot; contrademonstrație, contramanifestație, contramiting, contraprotest, contraprotestatar; debalcanizare, debirocratizare, a (se) debolșeviza, debolșevizare, decolectivizare, a decomuniza, decomunizare, decredibilizare, a desecretiza, desecretizare, desovietizare, detotalitarizare, a dezescalada, dezescaladare, a dezetatiza, dezetatizare, dezetnicizare, a (se) dezideologiza, dezideologizare, dezideologizat, dezinstituționalizare; postcomunism, postdecembrist, postdictatură, postrevoluționar, postsocialism, postsocialist, postsovietic, posttotalitar, posttotalitarism;*

bulg.: *антивот, антикорупционен, антикорупция, антикризисен, антимафиот, антимафиотски, антимафия, антинаграда, антимафия, антисистемен, антитоталитарен, антитоталитаризъм;*

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

контрадемонстрация, контрамитинг, контрапротест, контрапротестиращ; дебалканизация, деболшевизация, деболшевизирам (се), девоенизация, девоенизиране, деескалация, деескалирам, деетнизация, деидеологизация, деидеологизирам, деидеологизиран, деинституционализация, деинституционализирам, деколективизация, декомунизация, деполитизация, деполитизирам (се), десъветизация, детоталитаризация; раздържавявам, разсекретявам; посткомунизъм, посткомунистически, постсоциализъм, постсоциалистически, постсъветски, посттоталитарен, посттоталитаризъм, следдесетоноемврийски.

Pe lângă termenii cu valoare denotativă, vocabularul politic s-a împestrițat cu numeroase unități marcate expresiv, adesea metaforice, purtând de obicei o conotație negativă și care exprimă părerile vorbitorilor cu privire la personalități sau fenomene concrete. O parte dintre acestea sunt caracteristice doar uneia dintre limbi, întrucât se referă la un concept specific sau la o atitudine proprie:

rom.: *bananizare*, •*baron*, •*bulgarizare*, *cosmetizare*, *cotrocenizare*, *criptocomunism democratură, dosariadă*, *fripturist*, •*golan, golanism, epurare politică, mineriadă, mitingism, navetist politic*, *oameni de bine*, •*oligarh*, *oligarhism*, *paliere ale puterii, partidocrație*, *partidizare, pomană electorală*, *răspândac*, *spectacol politic*, *turism electoral, umbrelă politică*.

bulg.: *бананизация, безхаберие, бръмбаргейт, демократура, етажи на властта, замянка, изборен туризъм,* •*калинка, козметични промени*, *компромат, компроматна война, местен феодал, митингаджийство, обръч от фирми,* •*олигарх, олигарщина, отлюспвам се, партизация, партокрация, политическа чистка, политически хамелеон, политически чадър, реститутка, чалгизация, ченгесарщина.*

La această categorie se poate raporta și un grup de neologisme relativ mic, dar interesant, cu predilecție de origine rusă, care exprimă concepte proprii fostei puteri comuniste și cărora li se conferă conotații peiorative, cu nuanțe de ironie sau respingere:

rom.: *aparatcic, ceaușism, culturnic, gulag, kaghebist,* •*nomenclatură, nomenclaturist,* •*politruc*, *securism*;

bulg.: *апаратчик, вождизъм, кагебист, лагер на смъртта,* •*номенклатура, номенклатурчик, соц* (cu circulație frecventă ca lexem independent, trunchiat din *socialism*) și formantul *соц-* (trunchiat din *socialist*, cu semnificația „din epoca socialismului”, care funcționează în calitate de prefixoid în numeroase formații de tipul: *соцавтомобил, соцвалута, соцвремена, соцдепутат, соцдисидент, соцдържава, соцелит, социкономика*, *соцлидер, соцреализъм, соцрежим.*

O privire mai apropiată asupra lexicului în discuție dezvăluie o anumită disproporționalitate din punct de vedere cronologic, primul deceniu posttotalitar fiind faza cea mai dinamică a evoluției vocabularului actual. Pe de altă parte, s-au instaurat atât unități stabile care desemnează concepte fundamentale din domeniul politic, cât și

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

altele cu o durată de viață mai scurtă. Pe acestea din urmă le numim „neologisme trecătoare”. Ne referim la lexemele cu circulație temporară, care, la un moment dat din perioada contemporană, erau foarte frecvente și active în uzul general, dar ulterior și-au pierdut importanța prin dezactualizarea referenților acestora și au rămas să simbolizeze spiritul timpului.

Este vorba de unități ce trimit îndeosebi la concepte din anii ’90 – formațiuni cu o activitate politică intensă care, ulterior, au încetat să funcționeze, procese, fenomene, evenimente semnificative, persoane implicate în acestea. Majoritatea neologismelor trecătoare sunt specifice uneia dintre limbi, datorită existenței denotatelor concrete din România sau din Bulgaria. Printre exemplele enumerate mai sus, se pot găsi numeroase unități de acest tip.

2. Sondaje de opinie, sistem electoral

Odată cu introducerea alegerilor libere și a pluralismului în politică, cu constituirea sistemului electoral, au început să se impună și să fie popularizate, prin intermediul mijloacelor de comunicare, neologisme referitoare la organizarea sau reformarea procesului electoral. A crescut rolul sondajelor de opinie, difuzate persistent în cursul campaniilor electorale. Astfel, termenii tehnici de sociologie au depășit granițele limbajului de specialitate și au pătruns în uzul general:

rom.*: anticipate* s.n., *BEC, colegiu uninominal,* •*credibilitate, cumpărare de voturi, demoscopic, exit-poll,* •*imagine, locale* s.n., *prag electoral, precampanie, prezidențiabil, prezidențiale* s.n., *respondent/ repondent, vot controlat, vot prin corespondență, vot unimoninal*;

bulg.: *демоскопски, дистанционно гласуване, едномандатен избирателен район,* •*електорат, екзитпол, имидж, контролиран вот, купуване на гласове, процентна бариера/ изборен праг, рейтинг, респондент,* •*сондаж, ЦИК.*

3. Procese, fenomene, curente politice și activiști ai unor mișcări caracteristice situației politice mondiale.

Mutațiile în domeniul politic decurg în contextul unei mari dinamici pe plan internațional, între care globalizarea politică, economică și culturală, manifestările terorismului mondial, conflicte armate în diferite colțuri ale lumii. Majoritatea neologismelor din acest grup au pătruns din sau prin limba engleză:

rom.: *al-qaedist, CSI, enclavizare, fundamentalism, interetnic, intifada, islamist, iugoslavizare, jihadist,* •*kamikaze, kosovar, kosovizare, mujahedin, neo-otomanism, primăvara arabă, purificare etnică, putinism, revoluția de catifea, revoluția portocalie, saddamist, salafism, Statul islamic / DAESH / ISIS, superputere, taliban, talibanizare, tiermondist, tigru asiatic, transatlantism, wahhabiți.*

bulg.: *азиатски тигър, алкайдист, анклавизация, арабска пролет, глобалист, глобализирам, джихадизъм, джихадист, етническо прочистване, интифада, ислямист, Ислямска държава / ДАЕШ / ИДИЛ,* •*камикадзе, косовар, косовизация, междуетнически, муджахидин, нежна революция, неоосманизъм,*

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

ОНД, оранжева революция, путинизъм, саддамистки, салафизъм, суперсила, талибан, талибанизация, трансатлантизъм, уахабити, фундаментализъм, югоармия, югоембарго, югокриза;

Se delimitează o întreagă familie lexicală în jurul cuvântului *globalizare*, concurent în română cu împrumutul francez *mondializare* – bulg. *глобализация:*

rom.: *antiglobalism / antimondialism, antiglobalist / antimondialist* s.m., adj., •*globalist / mondialist* s.m., adj., *a (se) globaliza / a* (*se) mondializa, globalizant, globalizare, globalizator* s.m., adj.;

bulg.: *антиглобализъм, антиглобалист, антиглобалистки, глобализация, глобализиращ (се), глобалистки, глобализатор, глобализаторски.*

Includem aici și câteva neologisme pentru concepte din domeniul diplomației și al relațiilor internaționale sau denumiri ale unor noi structuri internaționale:

rom.: *diplomație tăcută, grup de contact, interguvernamental, navetă diplomatică, OCEMN, OSCE, summit;*

bulg.: *дипломатическа совалка, контактна група, ОССЕ, междуправителствен, среща на върха, тиха дипломация, ЧИС.*

4. Integrarea europeană

În urma orientării de politică externă a celor două țări și a integrării în UE au fost introduse o mulțime de neologisme referitoare la organismele comunitare și la politica Uniunii, numeroase sigle pentru instituții, organizații, tratate internaționale. Aderarea concomitentă, în anul 2007, a celor două țări la UE, pregătirile îndelungate în vederea armonizării legislațiilor și eforturile depuse pentru alinierea deplină la structurile europene și pentru absorbția fondurilor europene reprezintă premisele unor procese paralele în constituirea terminologiei europene române și bulgare. Aceasta este alcătuită exclusiv din internaționalisme, având ca sursă limbile engleză și franceză, prin împrumut sau prin calchiere structurală sau semantică:

rom.: •*absorbție, acquis comunitar, autoritate contractantă, autoritate de management, axă prioritară, BERD, capacitate administrativă, carte albastră, CE,* •*coeziune, comitologie,* •*comunitar, conectivitate, coridor de transport, corrigendum, creștere inclusivă,* •*directivă,* •*europenizare, extracomunitar, fișă de proiect,* •*foaie de parcurs, fonduri structurale, infringement, macroregional, MCV (mecanismul de cooperare și verificare), Parteneriat Estic, perioadă de programare, PHARE, postaderare, program operațional, raport MCV, schemă de granturi, spațiul Schengen, subsidiaritate*[6];

bulg.: *административен капацитет, възлагащ орган, грантова схема,* •*директива, ЕБВР,* •*европеизация, ЕК, извънобщностен, Източно партньорство, комитология, коригендум,* •*кохезионен, макрорегионален, механизъм за сътрудничество и проверка, мониторингов доклад, оперативна програма, политика на сближаване, право на ЕС; приобщаващ растеж, приоритетна ос,*

[6] O cercetare dedicată așa numitului *eurojargon românesc* a fost efectuată de Pitiriciu (2008).

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

програмен период, проектен фиш, •пътна карта, •свързаност, синя карта, структурни фондове, субсидиарност, •транспонирам, транспортен коридор, управляващ орган, ФАР, шенгенско пространство.

Unele dintre unități au avut o durată de viață relativ scurtă, referindu-se strict la procesul aderării (rom.: *armonizare a legislației, capitol de negociere, clauză de salvgardare, (misiune de) peer review, negociator-șef, preaderare;* bulg.: *главен преговарящ, партньорска проверка, преговорна глава, предпазна клауза, предприсъединителен, хармонизиране на законодателството,)*, altele au un caracter stabil, iar altele au apărut recent (*Brexit, Europa cu două viteze; Брекзит, Европа на две скорости,* etc.).

Au fost introduse și numele prescurtate ale partidelor din Parlamentul European: rom.: *ALDE(2),* PES, *PPE;* bulg.: *АЛДЕ*, *ЕНП, ПЕС*.

În cadrul vocabularului neologic „european" trebuie menționate neapărat compusele tematice cu neoconfixul *euro-*, *евро-*, cu sensul „european, comunitar, referitor la UE". Frecvența ieșită din comun îl plasează între formanții cei mai productivi în perioada actuală. Interesant este faptul că în Dicționarul cuvintelor recente din limba bulgară (РНД) sunt incluse 62 articole de cuvinte cu acest element, plus încă 36 de exemple ilustrative în articolul lui *евро-*. Într-un studiu asupra neologismelor, Blagoeva (2013: 297) a enumerat 46 de formații. În ce privește româna, Stoichițoiu Ichim (2009: 66) a enumerat 37 de compuse cu *euro-*, iar Barbu (2010: 20) – 41 de cuvinte. Am inclus aici o parte dintre acestea:

rom.: *euroatlantic, eurobirocrat, eurocandidat, eurocec, eurocent, euroconform, euroconsilier, euroentuziasm, euroentuziast, eurojargon, eurolistă, euroobligațiune / eurobond, euroobservator, eurooptimism, eurooptimist, europarlamentar* adj., *europubelă, euroregiune, eurosceptic* s.m. și adj., *euroscepticism / eurosceptism;*

bulg.*: евро-атлантически, евробанкнота, евробюрократ, евробюрокрация, евровалута, евродепутат / европарламентарист, евродоклад, евроентусиазъм, евроентусиаст, еврожаргон, еврозона, евроизбори / евровот, евроизисквания, еврокандидат, еврокомисар, евроконсултант / евросъветник, евролиста, евронаблюдател, еврооблигация / евробон, еврооптимизъм, еврооптимист, Европарламент, европарламентарен, еврорегион, евроскептик, евроскептицизъм, евроскептичен, евроцент, еврочек.*

Unele formații cu *euro-*, *евро-* circulă în variație liberă cu sintagmele atributive sinonime care conțin în structura lor determinanții *european, comunitar, UE; европейски, на ЕС*, compusele fiind preferate în limbajul publicistic și familiar, iar construcțiile analitice sunt dominante în discursul oficial și în scris. Comparația materialului din cele două limbi și experiența în practica traducerii ne sugerează concluzia că româna optează pentru sintagmă de mai multe ori. Limba bulgară, unde

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

compunerea tematică înregistrează o extraordinară productivitate în epoca actuală, recurge mai activ şi mai stabil la soluţii cu neoconfixe.

5. Domeniul politico-militar

Tensiunile şi războaiele în diferite zone de pe glob, combaterea terorismului, menţinerea păcii şi a securităţii naţionale şi, înainte de toate, aderarea României şi Bulgariei la NATO determină îmbogăţirea terminologiei militare prin unităţi din fondul lexical internaţional. Unele dintre acestea au pătruns în limba comună prin presă:

rom.: *berete roşii, comando Navy Seal, demilitarizare, euroatlantism, forţe de pacificare, interarme, interoperabilitate, natoizare, operaţiuni de menţinere a păcii, Parteneriat pentru Pace, proatlantic, ranger, război hibrid, securitate colectivă, securizare (a frontierelor), sistem (de apărare) antirachetă, zonă tampon:*

bulg.: *буферна зона, девоенизация, евроатлантизъм, колективна сигурност, мироопазващи операции, миротворчески сили, •(морски) тюлен, натовизация, Партньорство за мир, ПРО (противоракетна отбрана), оперативна съвместимост, проатлантически, пронатовски, рейнджър, хибридна война, червени барети*.

Pe baza materialului neologic adunat din domeniul politico-social, se pot desprinde următoarele concluzii.

Realitatea extralingvistică aproape identică determină un paralelism considerabil al vocabularului actual din limbile română şi bulgară. Domeniul politico-social este unul dintre cele mai dinamice, cu o intensitate deosebită în prima etapă a perioadei când au apărut numeroase unităţi lexicale noi. Unele dintre acestea au caracter trecător, pierzându-şi importanţa împreună cu dezactualizarea referenţilor. Astfel, în română şi bulgară se înregistrează o simetrie deplină în ce priveşte ritmul de îmbogăţire a vocabularului şi repartizarea neologismelor pe subdomenii din sfera conceptuală politico-socială.

Diferenţele se observă la nivelul inventarului unor grupuri tematice, datorită existenţei de concepte concrete, precum şi la unele modele de ordin lingvistic, care decurg din specificul a două limbi de origine distinctă.

BIBLIOGRAFIE

Avram 1997: Avram, Mioara, „Vocabularul actual al limbii române”, în *Limbă şi literatură română*, nr.3, 1997, Bucureşti, p. 3-5.

Avram 1999: Avram, Mioara, „Comentarii lingvistice despre *politică* şi problemele conexe”, în *Limba română,* nr.3-4, 1999, Bucureşti, p. 181-192.

Barbu 2010: Barbu, Ana-Maria, „Baza de date românească din cadrul platformei Neorom”, în *Limba română,* nr.1, 2010, p.13-29.

Bidu-Vrănceanu 2005: Bidu-Vrănceanu, Angela, „Structura şi funcţionare a lexicului specializat – termeni politici”, în *Limba română – structură şi funcţionare,* coord. Gabriela Pană Dindelegan EUB, 2005, p. 283-290.

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

Blagoeva 2012: Благоева, Д. „Актуални процеси в българската обществено-политическа лексика“. – в: *Магията на думите. Езиковедски изследвания в чест на проф. д.ф.н. Лилия Крумова- Цветкова*. София, АИ „Проф. Марин Дринов”, 2012, с. 129-145.

Blagoeva 2013: Благоева, Д. „Динамика в концептосферата „Общество и политика“ в края на XX и началото на XXI в. (върху български и чешки езиков материал)“, в: *Проблеми на неологията в славянските езици*. София, АИ „Проф. Марин Дринов”, 2013, с. 277-319.

Dimitrescu 2002: Dimitrescu, Florica, „Despre culori şi nu numai”, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, coord. Gabriela Pană-Dindelegan, EUB, 2002, p. 147 – 184.

DSL – Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1997.

Georgieva 2011: Георгиева, Цв. „Словообразуване по инициални абревиатури (I), в: *Български език,* бр. 4, 2011, с. 29-42

Guțu-Romalo 2005: Guțu-Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluției limbii române,* Ed. Humanitas Educational, București, 2005.

Hristea 1984: Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română*. Bucureşti, Ed. Albatros, 1984.

Lesnevska 2006: Лесневска, Д. „Особености на новата българска политическа терминология“, в: *Националният език в условията на чужди влияния и глобализация,* Изд. на Съюза на учените в България, София, 2006, с. 238-242.

Lex. bulg. 2013: *Българска лексикология и фразеология. Том 1, Българска лексикология,* Колектив, под ред. на Ем. Пернишка и Л. Крумова-Цветкова. АИ „Марин Дринов“, София, 2013.

Lyutakova 2013: Lyutakova, Rumyana, „Aspecte ale dinamicii vocabularului din limbile română şi bulgară“ – în *Omagiu profesorului Constantin Geambaşu, la 65 de ani*, coord. Antoaneta Olteanu, Ed. Universității din București, 2013, c. 325-338.

Lyutakova 2015: Lyutakova, Rumyana, „Clasificarea neologismelor recente din limbile română şi bulgară”, în *Mioara Avram – in memoriam*, coord. Silvia Pitiriciu, Ed. SITECH, Craiova, 2015, p. 155 – 173.

Mihai 2006: Mihai, Nicoleta, „Contribuții la cercetarea limbajului politic românesc”, în *Studii de gramatică şi de formare a cuvintelor. În memoria Mioarei Avram*, coord. acad. Marius Sala, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2006, p. 283-296.

Parzulova 1999: Парзулова, М. *Влиянието на промените в посттоталитарното общество върху българския език.* ИК “Знак’94, В. Търново

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

Pitiriciu 2008: Pitiriciu, Silvia, „Éléments d'eurojargon dans le romain actuel", în *Studii și cercetări de onomastică și lexicologie (SCOL*), Anul I, 2008, nr.1-2, p. 217-230.

Porumbescu 2008: Porumbescu, Alexandra, „Political Terminology in the Context of Globalization", în *Studii și cercetări de onomastică și lexicologie (SCOL),* Anul I, 2008, nr.1-2, p. 239-251.

Simeonova 2013: Симеонова, Кр. „Терминологична номинация чрез универбиране в съвременната българска политическа терминология", в: *70 години българска академична лексикография*. АИ „Проф. Марин Дринов", София, 2013, с. 493-496

Stoichițoiu Ichim 2006: Stoichițoiu Ichim, Adriana, *Creativitate lexicală în româna actuală,* București, Ed. Universității din București, 2006.

Stoichițoiu Ichim 2009: Stoichițoiu Ichim, Adriana, „Observații privind compusele din publicistica politică postdecembristă", în *Limbajul politic românesc actual*, coord. Domnița Tomescu, Ed. Universităţii din Ploieşti, 2009, p. 51-89.

Stoichițoiu Ichim 2011: Stoichițoiu Ichim, Adriana, „Un aspect al neologiei semantice: cromatica politică", în: *Limba română. Ipostaze ale variației lingvistice* (coord. Rodica Zafiu, Camelia Uşurelu, Helga Bogdan Oprea), EUB, 2011, p. 357-377.

Todi 2003: Todi, Aida, „Aspects du vocabulaire politique dans le roumain actuel, în *La langue et les parlants,* Ed. Arvin Press, București, 2003, p. 240-249.

Tomescu 2009: Tomescu, Domnița, „Lexic și terminologie în limbajul politic", în *Limbajul politic românesc actual,* coord. Domnița Tomescu, Ed. Universităţii din Ploieşti, 2009, p. 101- 110.

РНД: Пернишка, Е., Благоева, Д., Колковска, С., *Речник на новите думи в българския език,* Наука и Изкуство, София, 2010.

NEOLOGISMS IN ROMANIAN AND BULGARIAN SOCIO-POLITICAL VOCABULARY AFTER 1989

Abstract

The paper deals with the neologisms (new words or meanings, abbreviations, mainly initialisms, and collocations, that appeared in the Romanian and Bulgarian socio-political vocabulary after 1989, a year which marked the start of a new period in the development of the two countries and therefore of great lexical enrichment. The corpus has been divided in several lexical fields according to the following conceptual spheres: Politics (formation of new parties, organizations and institutions and their members, democratization of the political system), Elections and Sociology, International processes and movements, EU integration, Politico-military sphere. Due to the same extra-linguistic context and lexicon internationalization a lot of common features have been established as to the quantitative distribution of the terms and the

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)

rhythm of vocabulary innovation. Distinctions have been observed in the lexical inventory of some thematic groups owing to specific concepts, as well as in particular linguistic patterns of two different types of languages.

Key-words: *neologism, socio-political vocabulary, Romanian, Bulgarian, 1989*.

BDD-V4326 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 06:10:13 UTC)